

Tale 1. mai 2019 på Bagn. Gode venner, kjære kammerater, kjære alle sammen. Gratulerer med dagen!

I 1889 vedtok stiftelseskongressen til Den andre internasjonale i Paris, å gjøre 1. mai til arbeiderbevegelsens internasjonale demonstrasjonsdag. Det er 130 år siden. Det er lenge siden. Og verden har blitt bedre. I land der den sosialdemokratiske arbeiderbevegelsen tidlig fikk styring over samfunnsutviklingen – som Norge - har livet og hverdagen for vanlige folk endret seg fundamentalt. Likevel ser vi at noen motsetninger i samfunnet består. Motsetninger mellom høyrekreftene og arbeiderbevegelsen. Mellom de som fører en politikk som trekker i retning av større forskjeller i samfunnet. Og de som ønsker sterkere fellesskap. Det minner oss om at arbeiderbevegelsen aldri kan sove på sin vakt, men tvert i mot må være våken, framoverlent og tydelig på sine verdier, tydelig i sine krav. Når vi i dag samler oss til 1. mai-markeringer over hele landet, så ser vi disse motsetningene tydeligere enn på svært lenge. For det som nå skjer, er at det pågår en stille samfunnskamp i Norge. Gode venner, «samfunnskamp» er et kraftig uttrykk. Det er den typen ord som arbeiderbevegelsens pionerer brukte. Som Einar Gerhardsen brukte. Når det likevel er på sin plass i dagens situasjon, er det fordi det som nå er truet, er nettopp det man forbinder med Gerhardsen-epoken og etterkrigstiden, den norske modellen, med sterke fellesskap små forskjeller og like muligheter. At vi er et land der alle føler seg med. Et land der ingen blir stående alene. Et land der vi er villige til å stille opp for hverandre, for fellesskapet, trygge på at fellesskapet stiller opp når vi trenger det selv. Og et land som henger sammen – der by og land henger sammen – der det er mer som forener oss enn som splitter oss. Det er Arbeiderpartiets store prosjekt – og har alltid vært det. En samfunnskamp for sterkere fellesskap.

Sterke fellesskap gjør Norge tryggere.

Er grunnlaget for at vi stiller opp for hverandre. Små og store fellesskap – alt fra egen familie og nærmiljøet vårt, til det store fellesskapet vi alle er en del av – det er limet i det norske samfunnet. I et slikt land, gode venner, kan ikke forskjellene bli urettferdig store. I et slikt land, kan det ikke få bre seg en følelse av at vanlige folk må betale for at noen få – de som allerede har mest – skal få enda mer. Men det er akkurat det som er i ferd med å skje, i Norge 2019: Regjeringen svekker fellesskapet og øker forskjellene mellom folk. I Norge 2019 stikker den rikeste 10-delen fra. Og de 1000 aller rikeste, har fått nærmere en og halvmillion kroner hver i formuesskatte-kutt. Samtidig, i Norge 2019, har pensjonistene fått mindre å rutte med, fire år på rad. Samtidig, i Norge 2019 har tre av ti nordmenn mindre penger å betale regninger med, enn de hadde for seks år siden. Og samtidig, i Norge 2019, opplever mange tusen mennesker, midt i livet, å bli fratatt arbeidsavklaringspenger – en helse relatert ytelse - og henvist til sosialhjelp. Selv om det er Nav som ikke har fått avklart dem for jobb eller trygd. Det skjer, fordi Erna Solberg og høyre regjeringen har bestemt det. Det kan ikke bra: Igjen tar høyre regjeringen fra dem som sliter med å komme seg gjennom hverdagen. Igjen angriper høyre regjeringen dem som er minst i stand til å forsvare seg. Igjen ser vi at når de rike får mer, må de med minst betale. Det er ikke bra. Og slik skal vi ikke ha det i Norge! -- I arbeidslivet trenger vi sterkere fellesskap slik at alle er trygge på jobben og blir behandlet skikkelig. Og gode venner: Hva er det som skjer i deler av arbeidslivet vårt? Hvordan er det høyresiden ser på norske arbeidstakere? Svaret får vi ikke i nyttårstaler, men i norsk virkelighet.

La meg starte med forvitringen av den norske modellen, som vi blant annet ser i byggebransjen. Bemanningsbyråenes rolle, alle de kreative løsningene for å få maksimalt ut av arbeidstakerne, og samtidig gi minimalt tilbake:

Det vi ser er at trekk fra det gamle løsarbeidersamfunnet, kommer tilbake. Einar Gerhardsens vakre oppsummering av livsverket, at ingen lenger måtte stå med lua i handa, er under press. Nulltimerskontrakter – kontrakt uten lønn mellom oppdrag – bredte om seg. Nei, man stod ikke med lua i handa foran en fabrikkieier eller storbonde. Man stod for seg selv, med mobilen i handa. Og ventet på beskjed om neste oppdrag, uten mulighet til å ta andre i mellomtiden. Det var Norge 2018.

Arbeiderpartiet gikk derfor i bresjen for det historiske vedtaket i fjor vår: Et forbud mot nulltimerskontrakter, en kraftig regulering av vilkårene for utleie av arbeidskraft. Det gjorde vi fordi arbeidslivet trenger sterkere fellesskap. Fordi utviklingen trekker i retning å svekke arbeidstakernes rettigheter. Gir de mindre trygghet. Og dermed svekker tryggheten og sikkerheten fellesskapet gir.

De tre daværende regjeringspartiene stemte imot. Det som for Arbeiderpartiet var fjorårets største politiske seier, omtalte Erna Solberg som sitt største nederlag.

Det er provoserende. Grunnen til at vi kjemper for et sterkt fellesskap handler om enkeltmenneskene. Når fellesskapet er sterkt vet du som arbeidstaker at du ikke er svak.

Vi viser at vi tar sterke fellesskap og kampen mot sosial dumping på alvor – ikke bare på Stortinget – men også i de mange kommunene våre. Svært mange Arbeiderpartistyrte kommuner har fattet gode vedtak som sikrer at de gjør det de kan i kampen mot sosial dumping. I kommune etter kommune skjerper vi innkjøpsreglene slik at vi passer på at de som bygger våre skoler, barnehager, sykehjem og alt annet en kommune trenger, jobber under gode trygge arbeidsvilkår. Vi tar vårt ansvar og påser at bedriftene som jobber for oss har lærlinger, at de betaler sine ansatte en anstendig lønn, at HMS-krav tas på alvor, at de ikke tar inn underbetalte fremmedarbeidere, og mye mye mer. Skiens-modellen, Oslo-modellen, Telemarks-modellen – kjært barn har mange navn. Hva man kaller den er ikke viktig. Det som er viktig er at vi tar arbeidslivet på alvor, og gjør det vi kan for å trygge sterke fellesskap, ikke bare for noen - men for alle! Og nå som vi har fått en flertallsregjering blir dette arbeidet enda viktigere. Kampen for en anstendig og et seriøst arbeidsliv står nå i norske kommuner. Det er i kommunestyrene vi nå kan stoppe regjeringens ønske om mer midlertidighet. Det er der vi skal jobbe for heltid for de ansatte i kommunene. Stille krav som får useriøse aktører ut, og seriøse aktører inn i arbeidsmarkedet. Det er en stor oppgave vi nå har foran oss i kommende periode.

Vi viser dette her i dag. Når vi møtes i fellesskap. At vi er sterke når vi står sammen. Kanskje er det nettopp det Erna Solberg er redd for. Arbeidstakere som kjenner seg sterke. I valget i september skal vi vise Erna Solberg at vi er sterke i vårt fellesskap, og vise hvilken retning vi vil at norske kommuner skal ha i de neste fire årene. I offentlig sektor, ikke minst i omsorgen, ser vi noe av det samme. Ufrivillig deltid. Kamp om vakter. Den konstante mangelen på forutsigbarhet. Underbemanning. De siste fire årene har vi sett at det nytter å gjøre noe med dette, dersom man går skikkelig inn for det. Sammen med de tillitsvalgte har flere av våre ordførere gjort svært gode erfaringer i arbeidet med

heltidskultur, og nå deler vi erfaringer. Valget til høsten blir et valg som handler om hva slags arbeidsliv vi skal ha i kommunene våre. Skal vi ha et arbeidsliv med hele, faste stillinger? Trygghet og forutsigbarhet? I Arbeiderpartistyrte kommuner skal ansatte tilbys hele og faste stillinger. Det er bra for den ansatte, som får forutsigbarhet og stabilitet i sitt arbeidsliv. Det er bra for de som skal motta tjenestene, som får trygge og gode fagfolk i helse og omsorgsektoren. -- Hva så med den millionen nordmenn som står svakest i arbeidslivet, og ikke får pensjon fra første krone? Hva er høyrepartienes beskjed til dem?

Det blir for dyrt, er beskjeden. Rettferdig pensjon, blir for dyrt. Dessuten er det noe partene må ta seg av, får vi høre. Selv om det var partene selv som kastet kortene og sa at dette måtte løses politisk.

For Arbeiderpartiet var det aldri tvil: Når våre venner i fagbevegelsen rekker oss stafettpinnen, da tar vi den. Og dette skal norske arbeidstakere vite: Med en Arbeiderparti-ledet regjering skal alle være sikret det som så mange av oss tar for gitt: pensjonsopptjening for hver time vi jobber.

For en slik forskjell på folk, det vil Arbeiderpartiet aldri akseptere!

-- Kjære venner. Kampen for et anstendig arbeidsliv er en kamp for frihet, mot maktmisbruk og urettferdighet.

Kvinner fant mot til å stå frem. Og gjennom det endret de samfunnet. Også vår bevegelse.

Kampanjen har avslørt holdninger og handlinger som ikke er akseptabelt i vårt samfunn. For mange har det vært vanskelig å smertefullt.

Men det har også vært – og er – et nytt, stort fremskritt for likestillingen.

Vi har stått på riktig side av det tidsskillet – som MeToo er for kvinner og for likestilling.

Slik vi har gjort før:

- Kvinners stemmerett.
- Selvbestemt abort.

- Likestillingsloven.

- Din historiske kvinneregjering, Gro.
- Pappaperm.
- At homofile kan gifte seg.
- Full barnehagedekning.

De som påstår at likestilling er en elitedebatt, har skjønt lite. De som påstår at likestilling ikke har noe med arbeidslivspolitikken å gjøre, har skjønt enda mindre. Damer skal møtes med respekt, og damer finner – og skal alltid finne - sin sterke støtte i arbeiderbevegelsen – også i #metoo-kampen.

Slik de alltid har kunnet gjøre i abortkampen. Siden sist vi var samlet til markering av 1. mai, har det smått utrolige skjedd:

For første gang siden retten til selvbestemt abort ble kjempet gjennom for over 40 år siden, med Arbeiderpartiet i spissen, har en norsk regjering innskrenket denne retten. Og igjen, som i striden om reservasjonsretten, viser høyre regjeringen med Erna Solberg i spissen at man ikke forstår hvor dypt dette ligger i sjelen hos norske kvinner:

Da som nå prøvde hun å bagatellisere saken med å vise til at det gjaldt bare noen få tilfeller. Da som nå avslørte hun at det er noe helt grunnleggende hun ikke har skjønt:

Angriper man noen kvinners rett til å bestemme over egen kropp, så trækker man på alle kvinner. I denne saken, blir de aller fleste kvinner medfølgende. Fordi de ser at det handler om respekten for kvinner - som sådan.

Det gode er at bildet nå er blitt tydelig for alle: Fra kampen for abortloven på 1970-tallet, via reservasjonsrettsstriden i 2014 til de siste innskrenkningene i loven, har norske kvinner sett hvem de kan stole på og ikke. Det er Arbeiderpartiet og norsk venstreside som konsekvent stiller seg på kvinnenes side. Dette står i grell kontrast til at Høyre og Erna Solberg har valgt å begrense kvinners rettigheter for å tekke KRF. ---

Kjære venner.

Arbeiderbevegelsen vokste seg stor på to pilarer: Arbeid. Og velferd.

Arbeid – i betydningen gode arbeidsvilkår, en lønn å leve av, og framfor alt: arbeid til alle. Velferd – med oppbyggingen av en velferdsstat, der vi trygger hverandre i fellesskap. For Arbeiderpartiet er kampen for arbeid til alle, vekst og optimisme i hele landet, uløselig knyttet til en offensiv nærings-

og industripolitikk. Arbeiderpartiet er ikke et industriparti. Vi er industripartiet. Fordi vi forstår hva det er som har gjort Norge så bra som det tross alt har blitt:

Det er ikke staten alene. Det er ikke markedet alene.

Det er samspillet mellom stat og marked.

Det var det som skjedde tidlig på 1900-tallet, da man sikret nasjonal kontroll over norsk vannkraft.

Det var det som skjedde med industrireisningen på midten av 1900-tallet. Det var det som skjedde da vi fant olje i Nordsjøen, og Arbeiderpartiet sikret at de enorme inntektene kom hele folket til gode, og bidro til byggingen av en verdensledende offshore- og leverandørindustri. Det var det som skjedde, da Arbeiderpartiet på 1990-tallet gjorde det gamle Televerket om til Telenor – et lokomotiv i norsk næringsliv og teknologiutvikling. Og det er det handler om nå – når vi ser at Norge vil trenge nye bein å stå på, og det nødvendige grønne skiftet vil åpne enorme muligheter for de landene som er i stand til å gripe disse mulighetene.

Kamerater – da trenger vi visjonære og handlekraftige ledere. Da trenger vi nasjonale strateger som er villige til å bruke statlige muskler, slik at man får utløst potensialet i vindkraft til havs, i bioøkonomi og skognæring, i fangst og lagring av CO₂.

Det vi ikke trenger, er ledere som ikke leder, som er mest opptatt av å bli sittende, og som nøyer seg med å kutte skatter, lene seg tilbake og vente - i liberalistisk overtro – på at ett eller annet skal skje.

Gode venner – dette handler om Norges økonomiske framtid. Men det handler også om svaret vi gir til barna våre, som skolestreiker i dyp uro for klimaet og framtida: Den regjeringen som skal evne å føre Norge over i fornybarsamfunnet, kan ikke ledes av blå russ med overtro på markedet. Den regjeringen kan heller ikke ledes av dem som vet minimalt om det norske næringslivet rundt om i hele landet. Den regjeringen må ledes av industripartiet – partiet som forstår næringslivet, og som vet hvordan stat og marked kan spille på lag, når et land står overfor store løfter og omstillinger.

Kamerater, gode venner.

Arbeid og velferd henger sammen. Det er ikke sant, som høyresiden påstår, at det bare handler om å skape for å kunne dele. Det handler også om å dele for å skape. Trygge mennesker, i et samfunn der

vi har tillit til hverandre fordi forskjellene ikke er for store, skaper mer. Det har den norske modellen bevist. Fra høyresiden får vi høre at «tiden for store velferdsreformer er over». Vi svarer: Snakk for dere selv! Slik tenker vi nemlig ikke i Arbeiderpartiet. Slik tenker vi ikke i arbeiderbevegelsen. For dette handler om politikk. Om vilje. Om evne. Om synet på hvilket samfunn vi vil ha:

Et samfunn der det er opp til den enkelte å klare seg selv.

Eller et samfunn der vi ser på oss selv som et fellesskap.

Arbeiderpartiets landsmøte, og debatten som fulgte etterpå, viser tydelige forskjeller i norsk politikk.

Der vedtok vi ambisiøse velferdsreformer:

For det første: Gratis skolemat for alle barn – en reform som er bra for læringen til de 60.000 barna som hver dag går til skolen uten matpakke i sekken. En reform som er bra for læringen til de andre i klassen, når disse barna blir mindre urolige. En reform som er bra for folkehelsen, og ikke minst: En reform som bidrar til at ungene våre har det bra på skolen. Felles måltid rundt bordet skaper fellesskap og trivsel. Det vet vi jo. Selvsagt gjelder det også for skolebarn. Og for det andre: Gratis SFO for alle førsteklassinger. En rettferdighetsreform. I dag går noen barn hjem, mens de andre blir værende. Og det er ikke tilfeldig hvem det er. Ofte er barna med størst behov for SFO-tilbudet, som går hjem, fordi det handler om foreldrenes økonomi. Og en tannhelsereform – en reform som gjør at ingen skal kunne se på tennene dine om du er fattig eller rik.

Hva var høyresidens reaksjon på disse vedtakene? Jo, at dette har ikke Norge råd til.

Sykepleiere slites ut på jobb på sykehjem, som må drive med alt mulig som de ikke er fagutdannet til, og går inn i en ond spiral - den stadig mer alvorlige sykepleiermangelen.

Dette handler om kommuneøkonomi, folkens. Lokalpolitisk vilje, lokalpolitisk evne, men framfor alt: Kommuneøkonomi.

Arbeiderpartiet foreslår konsekvent mer penger til kommunene enn det høyrepartiene ser seg i stand til, fordi de har delt ut så mange milliarder til dem som har mer enn nok fra før i privat lomme.

For når de rike får mer, må andre betale. Da må sykepleiere og helsefagarbeidere betale med å løpe fortere, og gjøre alle mulige oppgaver. Og da må de som kunne ha vært ansatt til å ta

kjøkkenoppgaver og tekniske oppgaver, også betale. Ved å innse at de ikke får jobb. Men 25 milliarder kroner i skatteutt som ikke gir flere arbeidsplasser, det mener de at Norge råd til.

Gode venner – i et nøtteskall er dette verdiforskjellen i norsk politikk: Vi vil styrke fellesskapet gjennom gratis skolemat og gratis SFO for de minste barna - og gjøre tannhelse til en del av velferdsstaten.

Høyresiden vil gjøre de rike enda rikere.

Så til alle som påstår at politikerne er enige om målet, bare uenige om virkemidlene, må beskjeden være enkel:

Dessverre – dere tar feil. Høyrekreftene og arbeiderbevegelsen har ulike mål. Og om noen skulle være i tvil: Våre mål er bedre.

-- Gode venner.

Det pågår en stille samfunnskamp i Norge. Og i den samfunnskampen spiller kommunene en avgjørende rolle.

For i kommunene kan vi trygge norske arbeidstakere gjennom å sikre hele, faste stillinger og gå i bresjen for et seriøst og anstendig arbeidsliv.

Slik at vi får et sterkere fellesskap i det norske arbeidslivet.

Det er i kommunene vi skal gjennomføre ambisiøse velferdsreformer for barna våre med gratis skolemat og gratis SFO for de minste barna. Vi bygger sterkere fellesskap i skolen ved å gi bedre kunnskap og utjevner forskjeller.

Det er i kommunene vi skal satse på en sterk offentlig omsorg som gjør eldre til sjef i eget liv og sier nei til kommersialisering av omsorgen.

Og det er i kommunene vi holder skansene overfor høyre-regjeringens politikk, som svekker fellesskapet og øker forskjellene, til vi igjen kan få en Arbeiderparti-ledet regjering i 2021.

Derfor er lokalvalget til høsten så viktig. Kamerater, kjære venner.

Jeg startet med 1889, og de 130 årene som har gått siden pionerene innstiftet 1. mai som arbeiderbevegelsens internasjonale demonstrasjonsdag. Da handlet det først om fremst om ett krav: Åtte timers arbeidsdag.

I år er det nøyaktig 100 år siden Norge innførte åttetimersdagen, etter press fra den framvoksende arbeiderbevegelsen.

Visjonen var at arbeideren skulle kunne jobbe i åtte timer, ha åtte timer fritid, og åtte timer søvn.

Under denne visjonen lå det som i sin tid var en revolusjonerende tanke, og som mange fortsatt sliter med å ta inn over seg:

Verden tilhører ikke en liten, heldig elite. Verden tilhører alle. Og vi skal aldri gi oss i kampen for alle menneskers rett til et liv i frihet, trygghet og verdighet

Derfor samles vi 1. mai. I kampen for sterkere fellesskap!

Og derfor sier jeg:

Gratulerer med dagen.

Takk for oppmerksomheten.